תורה אור

הלכה כדברי חכמים ורב ירמיה בר אבא אמר שמואל א)הלכה כרבי עקיבא, אמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב הונא ב)והא זמנין סגיאין אמריתה קמיה דרב "הלכתא כרבי עקיבא" ולא אמר לי ולא מידי? א"ל היכי תניתה? א"ל "איפכא תנינא", משום הכי לא אמר לך ולא מידי. א"ל רבינא לרב אשי לימא אזדו לטעמייהו ג)דאמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא אמת המים זה על זה ד)והזהרו בהן שהלכות קבועות הן, ורב אמר יש להן? צריכא: דאי אשמועינן בההיא בההיא קאמר רב משום דא"ל "בעינא למידר ביה כי היכי דדרו ביה אבהתי" תדע דכתיב "תחת אבותיך יהיו בניך" אבל בהא אימא מודי ליה לשמואל ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהא אימא מודי ליה לרב צריכא. אמר ליה רב נחמן לרב הונא ה)הלכתא כוותין או הלכתא כוותייכו? אמר ליה הלכתא כוותייכו דמקרביתו לבבא דריש גלותא דשכיחי דייני: איתמר "שני בתים זה לפנים מזה: שניהם במכר שניהם במתנה אין להן דרך זה על זה (א) וכל שכן חיצון במתנה ופנימי במכר, חיצון במכר ופנימי במתנה סבור מינה אין להן דרך זה על זה, ו)ולא היא, מי לא תנן במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נותן את כולן אלמא ז)מאן דיהיב מתנה, בעין יפה יהיב, הכא נמי מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב: **מתני'** המוכר את הבית מכר את הדלת אבל לא את המפתח, מכר את המכתשת הקבועה אבל לא את המיטלטלת, מכר את האיצטרוביל אבל לא את הקלת ולא את התנור ולא את הכירים, בזמן שאמר לו "הוא וכל מה שבתוכו"

הרי

הלכה כדברי חכמים · דמוכר בעין רעה מוכר : **כר' עקיבא** · דבעין יפה מוכר (לקמן עא·) והכי הויא מסקנא כר' עקיבא דאמר ליה רב הונא לרב נחמן הלכתא כוותייהו דמקרביתו לבבא דריש גלותא דשכיחי דייני : **אמר ליה איפכא** · לר' עקיבא בעין רעה ולרבנן בעין יפה וגמרא הוא דקמפרש דאיפכא הוה תני רב ירמיה ומיהו איהו לא אמר לרב הונא לשון זה איפכא תנינא שאם היה יודע שאין רב הונא שונה כמותו לא היה לו לתמוה דהיינו הך דבין לרב הונא בין לרב ירמיה הלכתא דבעין רעה מוכר : **משום הכי לא אמר לך ולא מידי** · דהא את נמי הוה פסקת הלכתא דבעין רעה מוכר : **אזדו לטעמייהו** · דלרב בעין רעה ולשמואל בעין יפה : **האחין שחלקו** · שניהם מוכרין זה לזה : **אין להן דרך זה על זה** · אם חלקו שני שדות אחד נטל חיצון ואחד נטל פנימי ואין הפנימי יכול ליכנס לשדהו אלא דרך חיצון בדרך שהיה אביו נכנס אין לו לפנימי דרך על חיצון משום דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר דרך לעצמו וכיון שמכר לו לאחיו חלקו שבחיצון, בעין יפה מכר לו כל השדה והדרך ולא שייר לעצמו במכירה זו כלום והיינו שמואל לטעמיה דפסק כר' עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר דלגבי פנימי שייך למימר עין יפה דאע"פ שצריך לפרוח באויר לא שייר לעצמו את הדרך אבל גבי חיצון לא שייך עין רעה במה שאינו נותן לו את הדרך שהרי אינו מוכר בשדה זו החיצון אלא לוקח ובלוקח לא שייך עין יפה אבל בשדה הפנימי הוי הוא מוכר שמכר לאחיו חלקו ובההוא שמכר לא שייר לעצמו כלום וליכא עין רעה גביה כלל : **ולא חלונות כו'** · כבר מפורשת בפ' ראשון (ב) : **ולא חלונות כו'** · ואם רצה לבנות בחצירו כנגד חלון אחיו בונה : **קבועות** · כלומר שהלכה כן : **ורב אמר יש להן** · דמוכר בעין רעה מוכר ומשייר לעצמו במה שמכר לאחיו דבר הצריך לו כגון דרך ואורה : **הכי גרסינן צריכא** · ורב אשי הוא דקמהדר הכי לרבינא דלא אזדו לטעמייהו לגמרי ואין ללמוד מחלוקת מחבירתה ומיהו דרך גמרא הוא לומר ואזדו לטעמייהו וצריכא אבל הכא אמוראי הוא דאיירו בה בהדיא ואמרו לימא אזדו לטעמייהו הלכך הוצרך לומר בלשון תירוץ צריכא : **דאי איתמר בהך** · דאחין שחלקו : **בהך קאמר רב** · דיש להן דרך משום דאמרי אחין נידור בה כו' וכמו שהיה לאבא דרך בהן גם לי שעל מנת כן חלקתי: **תדע** · דטענה מעלייתא היא גבי חלוקת יורשין דכתיב תחת אבותיך וגו' : **אבל בהך** · דר' עקיבא ורבנן אימא מודי ליה רב לשמואל דמוכר בעין יפה מוכר : **הלכתא כוותין** · שמואל, ורב נחמן תלמידו היה : **דמקרביתו בי ריש גלותא** · רב נחמן חתנא דבי נשיאה הוה ורגיל במקום הדיינים דשכיחי דייני ורואה מעשים בכל יום היאך דייני אי נמי דיני כך פירש רבינו חננאל : **זה לפנים מזה** · ודריסת הפנימי על החיצון לרשות הרבים : **שניהם במכר** · שמכרן ביחד לשני בני אדם או שניהם ביחד במתנה לשני בני אדם אין לו דרך לפנימי על החיצון דכי היכי דלפנימי זבין ויהב בעין יפה, לחיצון נמי בעין יפה יהב וזבין ולא מקרי עין רעה אפילו לרבנן אלא היכא דמכר את הפנימי ועיכב לעצמו את החיצון (ג) כי מתניתין אבל היכא דלא עיכב לעצמו כלום דכולי עלמא מודו דלזה מכר כל החיצון ולזה כל הפנימי ואין לפנימי על החיצון כלום דלא תהיה עינו יפה לזה ורעה לזה : **וכל שכן חיצון במתנה כו'** · דודאי לא תהיה עינו יפה אלא לוקח ורעה אלא מקבל מתנה דלההוא דיהיב ליה לדידיה רחים ליה : **סבור מינה אין לו דרך** · דכיון דלשניהם מוכר ונותן, אין רע לזה וטוב לזה : **מי לא תנן** · בסוף פירקין : **במה דברים אמורים** · דפליגי רבנן ואמרי דצריך לוקח ליקח דרך אבל מוכר לא צריך משום דבעין רעה מוכר, הני מילי מוכר אבל בנותן מתנה מודו דבעין יפה יהיב ויהיב גם את הדרך, אלמא רבנן דסבירא להו מוכר בעין רעה מוכר גבי נותן מודו דבעין יפה נותן והלכך הכא לא מיבעיא לרבנן דיש דרך לפנימי על החיצון דגבי חיצון שמכר לו הוי עין רעה וגבי פנימי שנתן לו במתנה הוי עין יפה אלא אפי' לרבי עקיבא דאית ליה עין יפה גבי מוכר, גבי נותן מיהא איכא עין יפה טפי והלכך יש דרך לו לפנימי על החיצון דמוכח מילתא דעינו יפה אללו טפי מחיצון דקא יהיב ליה מתנה: **מתני' המוכר את הבית** · סתם : **מכר כו'** · כללא דמילתא כל תשמישי בית הקבועים מכורין בכלל בית והמטלטלין אינם מכורין : **את הדלת** · דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע : **אבל לא את המפתח** · דמיטלטלא : **המכתשת הקבועה** · בקרקע : **איצטרוביל** · עגול שסביב הריחים לרקיי"א בלע"ז ודבר קבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו : **הקלת** · האפרכסת טרמויי"א ח)בלע"ז ומיטלטלת היא : **הכי גרסינן לא את התנור ולא את הכיריים** · דכל הנך מיטלטלין הן והכי נמי תניא בתוספתא ובסדר המשנה גרס מכר תנור מכר כיריים ולא נהירא ואם איתא צריך לאוקמה במחוברת לקרקע :

הרי

הכי גריס רבינו חננאל ואזדו לטעמייהו וצריכא · והוצרך לפרש וצריכא דלא תקשי והא איפליגו בה חדא זמנא וכן היא סוגיית הגמרא בכל מקום :

לא מכר לו את התנור ולא את הכירים ולא את הריחים · להאי גירסא איירי בתלושין דהא קתני מכר את המכתשת קבועה אם כן כרבי אליעזר דגמרא אתיא ואי בתנור וכירים מחוברים הא רבי אליעזר הוא דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע אי נמי אומר רשב"א דאיירי במחובר דסתמייהו מחוברים כדאמרינן (כלים פ"ה מ"ז) וגורר את הטפילה [עד שיהא] בארץ אבל אין חבורו חשוב חבור תדע מדמקבלי טומאה הלכך לא מכר אפילו לר' אליעזר תנור וכירים וריחים אע"ג דלדידיה מכר את המכתשת ולספרים דגרסי מכר את התנור וכירים אבל לא את הריחים צריך לומר דחשיב חיבורן חיבור ולא דמו לקבלת טומאה וחיבור הריחים לא חשיב כולי האי כמו של תנור וכירים ואין להקשות אמאי נקט בגמרא ולא את הריחים כיון דאפילו ר' אליעזר מודה דלא מכר את הריחים ואומר רשב"א דנקט להו משום דבעי למיתני ובזמן שאמר ליה הוא וכל מה שבתוכו כולן מכורים ואפילו ריחים :

נימא

מסורת הש"ס

א) [לקמן סב: ב) [ר"ס ככי] : ג) לעיל ז: : ד) [לקמן קלב:] ה) [לקמן קמב:] : ו) [לקמן עח:]: ז) [לעיל נג:] ח) [וכחגיגה ג: מוסיף רש"י לפרש אפרכסת טרמויי"א של ריחים]:

עין משפט נר מצוה

לא א ב ג מיי' פכ"ה מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריד סעיף ט:

לא ד ה מיי' שם הל' ה וסמג שם טוש"ע שם סעיף יא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכל שכן חיצון וכו' ופנימי במתנה מאי סבור : (ב) רשב"ם ד"ה ולא וכו' בפ' ראשון. נ"ב בדף ז' ע"ב : (ג) ד"ה שניהם במכר וכו' כי מתניתין נ"ב פי' כגון מכר לו את הבור ואת השדות כו':

רבינו גרשום

רב הונא אמר הלכה כדברי חכמים. דאמרי מוכר בעין רעה מוכר: ושמואל אמר הלכה כר"ע. דאמר בעין יפה מוכר: אנא אפכא תנינא. דרב הונא דאמר דהלכה כחכמים ס"ל בעין יפה מוכר ושמואל אמר הלכת כר"ע דאמר מוכר בעין רעה מוכר : לא אמר לך מידי. דהיינו כרב סבירא ליה : האחין שחלקו . בנכסי אביהן: אין להן דרך זה על זה וכו' . דהואיל דחלקו בעין יפה חלקו וצריכין ליקח זה מזה דרך וגם לא חזקת חלונות וגם לא חזקת סולמות להניח זה בחצר זה להעלותו לגגו ולא אמת המים של זה לעבור בחלקו של זה : ורב אמר יש להן . דס"ל כלישנא קמא כחכמים דאמרי מוכר בעין רעה מוכר : דאי אשמועינן בהא . באחין שחלקו דבהא אמר רב דבעין רעה חלקו ויש להן · משום דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך : אבל בהא . גבי מוכר : קאמר שמואל. דהמוכר בעין יפה מוכר אבל בהך דאחין אימא מודי ליה לרב קמ"ל דאפי' הכי פליגי : רב נחמן הוה תלמיד דשמואל כדאמרינן לעיל אמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו ורב הונא הוה תלמיד דרב : הלכתא כוותין . דאמרינן מוכר בעין יפה מוכר : או הלכתא כוותייכו . דאמריתו מוכר בעין רעה מוכר : שניהם מכרו במכר או שניהם נתנו במתנה לשניהם אין להם ללוקחין או למקבלין דרך זה על זה. משום דהמוכר או הנותן בעין יפה מוכר ונותן: מכל שכן דאין להן. היכא דחיצון נתן במתנה דיפה כח מתנה מכח מכירה כדאמרינן בגמ' בסיפא דפרקין ובעין יפה נתן החיצון ופנימי דמכר אין לפנימי דרך על החיצון כלום אע"ג דמשועבד חיצון לפנימי: חיצון מכר ופנימי נתן מהו. מי אמרי' דיפה כח מתנה מכח מכירה ובעין יפה נתן יש לו דרך או לא לטעמיה דר' עקיבא:

מי לא תנן בד"א. דאין צריך ליקח להן דרך לדברי חכמים: במוכר. דבעין רעה מוכר : אבל בנותן מתנה נותן את כולה. דבעין יפה נתן הכי נמי להחוא דיהיב מתנה בעין יפה נתן לו ויש לפנימי דרך על החיצון: פיסקא המוכר את הבית מכר את הדלת. דהוי מחובר לבית שהוא מחובר לקרקע וכל מחובר לקרקע הרי הוא כקרקע : אבל לא את המפתח, דלא הוי כלל מחובר דאי בעי מצי לנוטלה ויוצאת ונכנסת היא : המכתשת הקבועה. בקרקע : איצטרוביל. היינו מקום שכיבת הרחיים הסדינין שקבוע בקרקע : אבל לא את הקלת. היינו רחיים העליונה שחוזרת דלא הוי מחובר: מכר את התנור ואת הכירים. אם קבועין בקרקע: בזמן שאמר לו הוא

וכל

נוסח

ו) איך לפסוק בעין מוכר - בעין יפה מוכר או לא

ב) נסיון של רבינא אמר לרב אשי לימא אזדו לטעמייהו הנ"ל הוי לשיטתם באחין שחלקו - אמר ר' אשי דוחה

נוסח

שני בתים זה לפנים מזה שאדם א' מוכר לב' אנשים - א' במתנה וא' במכירה האם זה שקבלו במתנה מקבלו בעין יפה גם שאם הוא הפנימי יהיה לו דריסת הרגל דרך החיצון